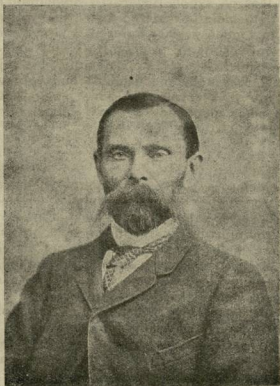

ПРАПЕСКІ
PRALESKI

MIESIĄCZNAJA ČASOPIS DLA BIEŁARUSKICH DZIETAK.

Maciej Buračok (Fr. Bahuševič)
(* 1840 — † 1900).

137472

„Nie pakidajcie movy našaj biełaruskaj, kab nia ŭmierci“—tak zvaročvajecca da nas Maciej Buračok (praŭdzivaja jaho proźvišča Francišk Bahuševič). Chto jon, kožny starejšy z biełarusau viedaje, bo niamsa śviedamaha biełarusa, jaki nia čytaŭ-by jaho tvoraŭ, a pieradusim „Dudku biełaruskuju“. I vy, dzietki, pavinny viedać, čhto Maciej Buračok? — Jon bačka biełaruskaha adradžeńnia. Jon pieršy śmieła i śviedama zahavaryŭ ab biełarusach. Jon pieršy vyrazna zaklikaŭ lubić i šanavać svaju rodnuju biełaruskuju movu. Jon pieršy vučyŭ jak stacca śviedamym i ščyrym biełarusam. Jon tak umieła zajhraŭ na svajej biełaruskaj dudcy, što abudziŭ ślachotnyja sercy lepšych synoŭ Biełarusi i pryponniŭ im—čhto jany i što biełaruski narod byŭ kaliś volnym i mahutnym i mieŭ svaich kniazioŭ i kiravaŭsia svaimi mudrymi zakonami, pisanymi ŭ svajoj rodnaj movie. Možna śmieła skazać, što, dziakujučy Macieju Buračku, biełarusy achvotna ŭzialisia budavać svaju Bačkaŭščynu — Biełaruś, kab Jana iznoŭ „začviła, jak sonca pośle niepahody ŭ roŭnaj voli, ŭ roŭnym stanie miž usich narodaŭ“.

* * *

Dzietki, słovy M. Buračka: „nie pakidajcie movy našaj biełaruskaj, kab nia ŭmierci“, kab nia ŭmierci jak narod hlybaka niachaj zapaduć u vašy sercy i kali chočacie, kab žyŭ narod naš, lubiecie i šanujcie svaju rodnuju matčynuju movu, u katoraj nad vašaj kałyskaj, matka darahaja vani pieśni pijała, u katoraj da vas tak łaskava ŭmieje pramaŭlać, u katoraj vy pieršyja słovy svaje vyskazyvali; rodnaja mova—heta vialiki dar Božy—šanujcie jaho

Vučyciesia čytać i pisać i nidzie i nikoli nia stydajciesia havaryć pasvojmu, pabiełarusku i zaachvočyvajcie da hetaha druhich, a navat zakładajcie hramadki abar ncaŭ rodnaj movy, ale ab hetym pahavorym pašla. Byvajcia, darahije dzietki.

Bielaruski narodny hymn.

(Navučycca napamiać).

Nie pahasnuć zorki ũ niebie, Slavu lepšuju napiša
Poki nieba budzie — Bačkauščynie miłaj.
Nie zahinie kraj zabrany
Poki buduć ludzi. Zaćvicie jana, jak sonca
Pośle niepahody,
Nočka ciomnaja na šviecie ũ roŭnaj voli, ũ roŭnym stanie
Viečna nie panuje; Miž usich narodaŭ.
Ziernie, kinutaje ũ nivu,
Ŭschodzie dy krasuje. Nie zahinie kraj zabrany,
Poki żyvy ludzi —
Bielaruskaju rukoju Nie pahasnuć zorki ũ niebie,
švietłaj praŭdy siła Poki nieba budzie.

Jak baran vaŭku paradziŭ.

Vyšaŭ halodny voŭk z lesu na pole žyrava staraeca.
Bačyc baran u harosiel! A baran vialiki, stary znać i pastu-
choŭ z sabakami blizka niama.

— Nia tolki na padviačorak, ale i na viačeru mnie he-
taha barana chopić! — dumajeć voŭk, kradučysia miažoj da
barana.

A baran tak pilna zaniaŭsia struki harochavyja žčypać,
što nie pačuŭ, jak voŭk da jaho padyjšoŭ.

— Baran, baran! — kažyc voŭk — ja zjem ciabie.

Zadzior baran hałavu, bačyc voŭk, dy tak blizka, što i
ŭciakać užo niama kudy.

— Ješ nazdarouje! — adkazyvaje baran. — Nie zadaviš ty
siahoŭnia, dyk zaŭtra haspadar zarežyc. Ŭsio roŭna mnie na
šviecie nia žyc bolejš. Cikava tolki mnie pierad šmierciu vie-
dać, jak ty mianie ješci budzieš?

— Zusim prosta — adkazvaje voŭk — zadaŭlu, kažuch
zluplu, miasa na kuski pašmataju i całkom pahlytaju.

— Stolki lišniaj pracy i ty kažaš zusim prosta! — dzivicca
baran. — Na tvaim miescy ja nadta prosta i lohka zrabiŭ-by
hetuju rabotku.

— A nu jak! skaży — zacikaviŭsia voŭk.

— A voš hetak. Idzi ty i staŭ u henaj kanaŭcy, raziaŭ
svaju lapu jak najšyrejš, a ja raźbiahusia z taho voš uzhor-
ku i prosta sam tabie ŭ lapu ŭskoču. Tabie dobra budzie: pracy
lišniaj nia treba mieć, za adzin raz mianie prahlynieš, a mnie
tym dobra budzie, što šmierci bačyc nia budu i bolu nie
pačuju.

— A nu davaj paprabujem i tak zrabić — zhadžajecca
voŭk. — Ŭsio roŭna ty maich klykoŭ nia minieš.

Staŭ voŭk u kanaŭcy, razlaviŭ svaju lapu roŭna vu-

šej i čakaje, kali baran jamu ũ rot žyvym uskočyc. A baran padviarnuŭ pad siabie haľavu, nastaviuŭ rohi napierad, razbiehsia z uzhorku, dy kali trešnie vaŭku rahami pad baradu, dyk voŭk stoć haľavoj nazad i pierakulišsia. Choća ũstać dy nia moža.

— Nu čamu nia hłytaŭ mianie?—pytajecca baran.

— Viedaješ, za tvaju hetkaju dobрую radu, pažaleu ciabie—čuć varočajučy jazykom adkazaŭ voŭk i vypruciŭ nohi.

Voš z hetaha času i prykazka pašla: „druhich sluchaj, ale i svoj rozum miej“, kab časami chto nie paradziŭ table tak, jak baran vaŭku paradziŭ.

Janka Pačopka.

Jak hulali ũ Vilni bieľaruskija dzietki.

U wioscy ci ũ małym miastečku ũsie dzieci adny adnych znajuć, spatykajucca i hulajuć pamiž saboju. A ũ hetakim vialikim horadzie, jak Vilnia, bieľaruskija dzieci, żyvučy zdalok ad siabie, nikoli nie spatykajucca i nia hulajuć razam. I voš sioleta, redakcyja „Pralesak“, chočučy dzietak pamiž saboju paznajomić, naľadziła dla ich joľku. Sabraľisia matki dziaćiej, prybrali vialikuju joľku roznyimi cackami: papiarovymi lalačkami, matylami, roznyimi košyčkami, bliskučymi šklanyimi bombami i roznoj inšaj drabiazoj. Było na joj taksama nia mała roznakalornych šviečak. Chutka pačali źbiracca dzietci i bolšyja, i mienšyja i zusim maleńkija. Sabraľasia ũsich aź 23-je. ũsie padychodzili da joľki dy ahladali jaje z usich baķoŭ. Na joľcy hareli šviečki i pry ich blesku ũsie cacki zichacielci roznyimi kolerami. Tady staršynia Biel. Nać. Kamit. J. Paźniak pačaŭ ihrać na pijaninie kaladnuju piešniu „Saŭka dy Hryška ľadzili dudu“, a dzieci ũziaušysia za ruki zrabili kruhom joľki vialikae koła i krucilisia pad muzyku. Chto ũmieŭ, toj piajaŭ. Zmučyušysia sieli adpačyc, a tady bieľaruski chor hr. Šyrmy piajaŭ roznyja kaladnyja piešni. Pašla samyja dzieci havaryli bieľaruskja vieršy, dy iznoŭ hulali kruhom joľki. Čas prachodzŭ vielmi chutka i dziećiam para ũžo byla racychodzicca.

Tady ũsie dzietki padychodzili da stolika, dzie ľaźali pryhatavanyja dla ich haścincy. Kožny dastaŭ pakunačak, u jakim byli cukierki, jabłyki, harechi i pierniki.

— Dzieci viasioľtyja i zdavolanyja pajšli damoŭ i doŭha ũspaminali ab tym, jak jany hulali na joľcy.

* * *

A moža Vy, darahija dzietki, napišacie nam, jak u vas hulali padčas Kaladnych sviataŭ? Dobra?

Kazka ab rybaku i rybcy.

(Pavodle A. Puškina):

IV.

Novaja chata.

Kaža rybka: „Dzied, nia bojsia:
Budzie chata—supakojsial!“

Dzied biażyć nazad da chaty,
Novaj dumkaju zaniaty
Ab tym novym dziŭnym cudzie:
Chata budzie, ci nia budzie?

Hladź dziadula! zaśmiajaŭsia,
Padziviŭsia, ŭboki ŭziaŭsia —
Chata nova, tak jak lustral...

Aż tut baba biażyć šustrac—
„Ach ty durań, ty raziaval!“ —
Kryčyć baba nielaskava:
„Ty saŭsim prasić nia ŭmieješ:
Tam nia źnieš, dzie pierš
pasieješ,]

Tady moh-by... toje-heta...
Jto mnie z chaty? ciapier leta:
Prażyli-b my i biaz chaty,
Kab byli saŭsim bahaty.
Dy ty, chamski rozum mieŭšy,
Ŭziaŭ u rybki, jak zdurnieŭšy,
Hetu chatu—bolš ničoha...

(Pasyłaj kudy durnoha!
Z durnoj, kažuć, hałavoju
I naham niama spakoju)
Biaży zara, biez papasu,
Dy skarej, bo niama časul
Nadajela žyćcio prosta,
Jak palaruš, jak karosta:
Prosty ludzi—heta bydła,
yćcio chamska mnie abrydła.
Žyć mużyčkaj užo hodzie, —
Ja chaču, pa novaj modzie,
Samaj pieršoj być šlachciankaj.
Nie chaču bolš žyć sialankaj!“

V.

Baba—šlachciankaj.

Trudna rada: dzieš padziecca?
Dzied da mora jznoŭ placiecca,
Choć tut sprava niaprustojna...

Bażyć, mora niespakojna:
Sinia mora z hłuchim šumam
B'je ab bierah chvali z hłumam.
Dzied staić i chvali liča;
Pośle rybku k sabie kliča.
Rybka skora nadplyvaje,
„Čaho chočaš?“ zapytaje.

A dziadula tym mamentam
Prosta z plačam i lamentam —
„Zžalsia, kažə, nada mnoju,
Nad niaščasnaj siratoju:
Zalacieńka, rybka miła!
Mianie baba zamaryła:
Hryzie, łaje, dajedaje —
K' tabie honie, dasyłaje.
Ŭzdurylasia strašenna —
Joj i nova chata drenna:
I nia choča žyć sialankaj,
Tolki paniaj, dy šlachciankaj.
Klanie, łaje, skača bicca —
Prosta ŭ dubki stanavicca!

Rybka kažə: „Dzied, nia bojsia:
Idzi z Boham, supakojsial!“

Dzied skazaŭšy „dziakuj“ rybie,
Sam da chaty sabie dybie.

Hladź dziadul, aź tut „Sadoma“!
Saŭsim miejsca nieznažoma:
Vidać novu haspadarku, —
Pyšny dom na chvalivarku;
Lakaŭ kruhom i słuhi
Z cełaj siły i natuhi
Ŭsie latajuć, dy śpiašəjuć,
Druh druhomu ŭščiaž miašəjuć...

Jankava spakusa.

1.

Siadzić Janka pry rabocie,
ŮtknuŮšy ů sšytok nos
Až tut, ni siul ni stul
Niačysty muchu prynios.

2.

KinuŮ pisać, kładzie piaro,
Hladzić, padniaŮšy vočy:
Iš, bryda, u čarniła
Majo ůlacieć choča!

3.

ŮstaŮ Janka. Duša ů im
Złošciu zakipiela:
„Bač, paskudal
arniła zachacielal..”

4.

Až urešcie nie šciarpieŮšy,
ZrychtavaŮsia ů mieru
I cap, jak kot, łasuchul
A čarniła bul, bul, na papieru

5.

I šcisnuŮšy mocna ů žmieni
Prynadliwu muchu:
„Pačakaj—kaža—zrablu
Z ciabie saladuchu!..”

6.

„Zhinieš marna! Zhinieš!
Prybluda ty z ciomnaj nietry!”
Kali-ž zirnje ů vierch —
— ZnoŮ mucha ů pavietry.

7.

Až skryviššia niebaraka,
I zasumavaš duža,
Kali ůhlediš na stale
Pašla čornu tužu!..

8.

Zmiarkavašsysia ů poru,
Schvaciš sšytok abieruč
I davaj žlivač čarnila
Ů butelku z papieru.

9.

Ale na mokraj papiery —
Fel—čornyja łaty
Dyk pačaš žlizvač ich,
Jazykom zažziata.

10.

Zlažyš sumny Janka ruki,
Tužyc nad sabuju:
„I čaho mnie bylo hnacca
Za hetaj brydoju!..“

11.

I na nova musiš biedny,
Pačynač rabotu
Dy ůžo plunušsys na muchi,
Pracavaš da potu.

Kaziol.

(Kolychanka).

Išoŭ kaziol mostam du-du-dul*) — Buduć švinak paścić.
Kivajučy chvostam. Našto tyja švinki?
Kudy kaziol idzieš? — Buduć hory ryć.
— Na kirmaš pajdu. A što ŭ tych horach?
A čaho na kirmaš? Zialeznaja stupa.
— Pajdu kasu kuplać. A što ŭ tej stupie?
Našto taja kasa? — Miedzianaja miska.
— Budu siena kasić. A što ŭ tej miscy?
Našto toje siena? — Cynoŭnaja lyžka.
— Budu karovak karmić. A što ŭ tej lyžcy?
Našto tyja karoŭki? — Makavaje ziernia.
— Buduć malačko davać. A dzie toje ziernia?
Našto toje malačko? — Piatušok sklavaŭ.
— Budu pastuškoŭ* karmić. A dzie toj piatušok?
Našto tyja pastuški? — Za mora palacieŭ.

Naša pošta.

Dzietki, prabujcie pisać pabielarusku raskaziki, vieršy, zapisyvajcie narodnyja kazki, prykazki, zahadki, pieśni i pry-
syłajcie ŭ redakcyju „Pralesak“, padchadziačyja — budziem
drukavać.

Taksama zvaročyvajemsia i da starejšych hramadzian
prosiačy pisać u „Praleski“, pišecie svaje spaściarohi — ach-
votna ich prymiem. Treba, kab dziciačaja časopiś „Praleski“
była vynikam pracy cełaha bielaruskaha hramadzianstva ŭ
myśl zasady: „sami sabie svaimi siłami“.

* * *

Apadatkavalisia miesiačna na „Praleski“, L. Dubiejkoŭski
1 zł. M. Piaciukievič 1 zł., I. Ruščaniec 5 zł., F. Čarniaŭski 5 zł.

*) Du—du—du paŭtarajecca pašla koźnaha radka.

„PRALESKI“ — časopiś dla bielaruskich dzietak vychodzić
adzin raz na miesiac.

Padpiska na hod kaštuje 1 zlot, na poŭhodu — 50 hrošaŭ.

Cana numeru 10 hr.

Adres redakcyi i admin. „PRALESAK“ Vilnia, Zavalnaja 1—3.
(Wilno, ul. Zavalna № 1 m. 3).

Vydaviec: St. HLAKOŬSKI. Redaktarka: L. VOJCIKAVA.
Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ŭ Vilni.